

<https://doi.org/10.11118/978-80-7701-048-1-0023>



ABSTRAKT

Úkolem Evropského úřadu pro bezpečnost potravin je poskytovat orgánům EU nezávislá vědecká stanoviska, vědeckou a technickou podporu pro legislativní a politickou činnost v oblastech, které mají přímý nebo nepřímý vliv na bezpečnost potravin a krmiv. Tato činnost má přispívat ke zvyšování důvěry spotřebitelů, hladkému fungování vnitřního trhu a vysoké úrovni ochrany zdraví lidí, zdraví a pohody zvířat, zdraví rostlin a ochrany životního prostředí.

Klíčová slova: EFSA, vědecká spolupráce, koordinovaná komunikace, Focal Point

ABSTRACT

The role of the European Food Safety Authority is to provide the EU institutions with independent scientific advice and scientific and technical support for legislative and policy work in areas that have a direct or indirect impact on food and feed safety. This activity should contribute to increasing consumer confidence, the smooth functioning of the internal market and a high level of protection of human health, animal health and welfare, plant health and environmental protection.

Keywords: EFSA, scientific cooperation, coordinated communication, Focal Point

ÚVOD

Evropský úřad pro bezpečnost potravin (European Food Safety Authority - EFSA) je úřadem EU, který provádí hodnocení rizik v oblasti potravinového řetězce, podporuje a koordinuje vývoj jednotných metodik hodnocení rizika, vyhledává, sbírá a analyzuje vědecká data a provádí činnosti vedoucí k identifikaci a charakterizaci nově vzniklých rizik. Je také zodpovědný za komunikaci o riziku. V těchto oblastech je úkolem EFSA, v úzké spolupráci s národními autoritami a dalšími zúčastněnými organizacemi a tělesy, poskytovat objektivní a nezávislé vědecky podložené poradenství a jasná sdělení založená na nejaktuálnějších vědeckých poznatcích a informacích o existujících a nově se objevujících rizicích.

Evropský úřad pro bezpečnost potravin byl nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002 založen v roce 2002. Od roku 2005 je jeho stálým sídlem italská Parma. Úřad přispívá ke zvyšování důvěry spotřebitelů, hladkému fungování vnitřního trhu a k vysoké úrovni ochrany lidského zdraví, zdraví a pohody zvířat, zdraví rostlin a ochrany životního prostředí. EFSA provádí hodnocení již existujících i nových rizik v celém potravinovém řetězci. Výstupy EFSA jsou podkladem pro tvůrce evropských předpisů, pravidel a strategií, a tak pomáhají chránit spotřebitele před riziky v potravinovém řetězci.

Pro zajištění komunikace mezi EFSA a členským státem byl v každé zemi vytvořen tzv. „Focal Point“ - v češtině používáme označení Koordinační místo pro vědeckou a technickou spolupráci s EFSA (dále jen „Koordinační místo“). Jejich úkolem je zajistit a zjednodušit komunikaci mezi EFSA a úřady, organizacemi a jednotlivci na národní úrovni. Činnost Koordinačního místa zajišťuje Odbor bezpečnosti potravin MZe (efsa.focalpoint@mze.gov.cz).

GRANTY A VÝBĚROVÁ ŘÍZENÍ EFSA V ROCE 2025

V polovině prosince minulého roku představil plán vědecké spolupráce EFSA na rok 2025 (<https://www.efsa.europa.eu/cs/calls/art36grants>). Ten obsahuje přehled výzev k předkládání nabídek (= veřejné zakázky) a výzev k předkládání návrhů (= granty), které EFSA hodlá vyhlásit v roce 2025, včetně orientačního názvu, rozpočtu a časového plánu vyhlášení výzev. Jakkoliv jsou tyto informace orientační a nezávazné (neznamenají, že EFSA danou výzvu skutečně vyhlásí), představuje plán důležitý materiál, který všem zainteresovaným subjektům umožňuje s dostatečným předstihem uvažovat o zapojení do plánovaných výzev, vč. přípravy plánu alokace zdrojů a hledání partnerů do konsorcií. Jakmile je výzva skutečně vyhlášena, je neprodleně zveřejněna jak na internetových stránkách EFSA, tak na portálu EU pro financování a výběrová řízení (EU Funding & Tenders Portal). EFSA k tomu připravil komunikační podporu. Již v prosinci 2024 proběhl webinář, jehož účelem bylo všechny potenciální uchazeče seznámit s tím, jakým způsobem se hlásit k výzvám EFSA (záznam je dostupný zde: <https://www.efsa.europa.eu/en/events/online-event-funding-opportunities-efsa-202526-workplan>).

OBLAST KOORDINOVANÉ KOMUNIKACE

Nařízení o transparentnosti (2019/1381), kterým bylo doplněno nařízení (ES) č. 178/2002 o obecném potravinovém právu, zdůrazňuje význam koordinované komunikace na úrovni EU a členských států pro udržení a posílení důvěry veřejnosti v náš systém bezpečnosti potravin. Uvádí, že tento nový přístup by měly společně vypracovat orgány EU a členských států zabývající se bezpečností potravin a souvisejícími potravinami. Dodatečné povinnosti, které nařízení o transparentnosti svěřuje Evropské komisi, úřadu EFSA a členským státům, poskytují jasný mandát k přetvoření myšlení a praxe v oblasti komunikace o rizicích v oblasti bezpečnosti potravin v Evropě. V této souvislosti se EFSA zavázal v období let 2024-2027 alokovat zdroje na budování a posilování koordinovaných komunikačních mechanismů v partnerství s jednotlivými členskými státy.

Zásadní iniciativou v rámci koordinované komunikace se týká ustavení role koordinátora komunikace členských států (MSCC). Jejím předmětem je spustit pilotní program s cílem prozkoumat klíčové aspekty pro specializovanou funkci, která by pomohla usnadnit a realizovat koordinovanou komunikaci mezi příslušnými aktéry v systému bezpečnosti potravin EU. K projektu se v roce 2024 připojila většina zemí EU, vč. ČR. Každý členský stát vytváří a předkládá EFSA ke schválení, resp. ke splnění, konkrétní plán cílů a úkolů, který tvoří hlavní náplň činnosti koordinátora komunikace v předmětném období, které činí 12 měsíců od uzavření dohody s EFSA (realizace tedy není vázaná na kalendářní rok), v tomto případě do konce března 2025.

ČR si pro rok 2024 stanovila tři základní okruhy aktivit. První je situační průzkum a analýza. Ta probíhá formou zmapování relevantních aktérů a informačních zdrojů v oblasti komunikace o rizicích. Dále mapováním znalostí široké veřejnosti v ČR v oblasti bezpečnosti potravin formou průzkumu navazujícího na průzkum Ministerstva zemědělství z roku 2012 a EUROBAROMETRU z roku 2022. a nakonec také mapováním zájmu a potřeb odborné veřejnosti. Druhý okruh aktivit směřuje k budování národních sítí. Jeho předmětem je zmapování a identifikace možné národní sítě příslušných ministerstev a státních úřadů souvisejících s bezpečností potravin (jak hodnotitelé rizik, tak manažeři rizik) s ohledem na koordinovanou komunikaci a výstupy. Výstupem z výše uvedených aktivit bude základní koncept komunikačního plánu/strategie, popisující rozsah, obsah a dosah komunikace s ohledem na odbornou i laickou veřejnost. První fáze (rok) řešení projektu skončí v březnu 2025. Ministerstvo zemědělství předpokládá zapojení během celého podporovaného období, tzn. až do roku 2027.

KOMUNIKAČNÍ KAMPAŇ SAFE2EAT

V loňském roce se ČR již podruhé zapojila do kampaně #EUChooseSafeFood, která byla v roce 2024 přejmenována na Safe2Eat. Celkově se v EU tato kampaň konala vloni již počtvrté a tentokrát se do ní zapojilo 14 zemí. Cílem kampaně bylo připomínat, že při výběru potravin je důležité myslet i na to, zda suroviny, ze kterých jídlo připravujeme, jsou čerstvé a neobsahují nežádoucí látky. Každý stát si mohl zvolit své komunikační priority. V ČR se kampaň zaměřila především na problematiku plýtvání potravinami a správnou manipulaci. Kampaň byla zaměřena především na občany evropských zemí ve věku od 25 do 45 let, přičemž důraz byl kladen především na mladé rodiče a na osoby se zájmem o bezpečnost potravin a vědu. Dále zdůraznila úlohu evropských vědců, kteří společně usilují o ochranu spotřebitelů před riziky spojenými s potravinami. ČR se do kampaně zapojí také v roce 2025.

ZÁVĚR

Rok 2025 bude z pohledu spolupráce s EFSA plný výzev, nepochybně ale také příležitostí. Silící zájem o spolupráci s EFSA ze strany výzkumných i akademických pracovišť a jednotlivých odborníků vnímá Ministerstvo zemědělství velmi pozitivně a je připraveno zájemce o spolupráci maximálně podporovat.

LITERATURA

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2019/1381 ze dne 20. června 2019, o transparentnosti a udržitelnosti hodnocení rizika ze strany EU v potravinovém řetězci, kterým se mění nařízení (ES) č. 178/2002, (ES) č. 1829/2003, (ES) č. 1831/2003, (ES) č. 2065/2003, (ES) č. 1935/2004, (ES) č. 1331/2008, (ES) č. 1107/2009, (EU) 2015/2283 a směrnice 2001/18/ES

2025 EFSA Scientific Cooperation Plan [online]. Dostupné z: <https://www.efsa.europa.eu/cs/calls/art36grants>

Kontaktní adresa: Ing. Petr Beneš, Odbor bezpečnosti potravin, Ministerstvo zemědělství, Těšnov 65/17, 117 05 Praha 1, e-mail: petr.benes@mze.cz